

Almanacka För Skott-Året Efter Frälsarens CHRISTI Födelse

1788.

Till GÖTHEBORGS Horizont,

Eller 57 grad. 42 min. Post-höjd, och $24\frac{1}{2}$ tids
min. Meridian-ffinad Väster om Stock-
holms Observatorium.

Efter Kengl. Maj:ts Nådigste Etd-
gande, utgivnen

Af Dessa Vetenstaps-Academie.

Gol=Hörm.
d. 4 Juli.

STOCKHOLM,

Tryckt hos JOHAN GEORG LANGE.

Eemplaret säljs häftadt och skuret för i Skilling.

Fortsättning af framl. Professoren och Rid-
daren J. G. Wallerii belönte Swar, up-
på Kgl. Wet. Academiens Fråga, angå-
ende Åkerjord - arternas skiljevärtken,
samt deras förbättring genom tjenlig
Jord - blandning *).

Klapur - Lera består af lera med sällan Klaxur, samt
något Sand och något grus blandad. Den finnes,
liksom Klapur = myllan, i dälder och låg mark, mellan
backar och åsar; men Klapurn gör ej samma nytta i
denna jord, sou i Myllan. I anledning af den tryck-
kande Klapurn, som ökar lerans sammanpackning, be-
håller denna jord länge musten hos sig, men har deraf
den

den olägenhet, att det qvarstående vattnet gör åkrén
sur, hvartill utom Klapurn, som hindrar utdunstnin-
gen, sjelfwa jordens natur och låge bidrager, och alt-
sammans väller att denna lera ej mycket rennar i
torrfan. Denna jord är fördensfull merändels watten-
stuf, i fall hon ej blir väl kringdikad, är och svårbru-
kad, dock i mon af Klapurns myckenhet. Att utur den-
na Åker - jord hör xplocka någon grof Klapur, skadar in-
tet, men alltsammans horttaga, är icke rådligt. Hon
är sälla bördig, ifall hon icke tillika innehåller någon
Mylla, då hon plågar giswa vacker Säd.

Gås - lera eller Pös - lera har fått åtskilliga namn
af Allmogen. Som hon merändels finnes pipig, är
hon kallad Rör - jord, eller Pip - jord, säson af sina
röd bestående, igenom hvilka vattnet djupt i leran sig
nedtränger, och uppårlar om Våren, då Leran trycker
sig till samman, hvadan hon och fallas Spirr - jord.
Hon är merändels af någon brunaktig och brunbla-
färg, och finnes alltid lågländig, mellan lårg och hög-
der, samt hvarafit watten tillflyta. Består af grof

*) Se det föregående i de 2:ne sist förslutne årens Almanackor till Göteborgs Horizont. Hela afhandlingen finnes uti Kgl. Wetensf. Academiens Samling af Rön och Afhandl. rörande Landtbruket, Tom. III,

Lera, med tillblandning af någon Mo-jord och Sand i Skogshyggden; har dock underhundom någon Klaper inblandad, då hon på sådana ställen fallas Sten-resa.är nog djup, hvaraf kommer, att hon svårlijen kan mista det vattnet, som hon insupit, utan om Hösten uppsväller af det insupna vattnet, och än mer då det samma infryser, som sfer nog djupt, i anseende till Lerans falla och wattenaktiga botten, samt dess smärtelighet, hvaran hon dock är kallad Grys-jord. Om Våren, sedan hon något upptinat, samt något vattnen uppålat, som dock sent sfer, draga jord-partiklarne sig bättre tillsammän, och uppsvällningen minskas. Hjäraf kommer, att hon om Våren sänker sig, och vid tilltagande torrka, förs blir allenaft skinnorfad, det är, hon hårdnar något på ytan, hvar till Mon och Sanden, där de finnas inblandade, mycket bidraga; men det är därigenom, som widare uppxårling och utdunsning af det på djupet vorande vattnet nog hindras, hvaraf hon är blott och mjuk under storpan. Det är icke svårt deraf att förstå, att denna jord är ibland de fånsig Åker-jord-arter, och att hon är gansta svårbrukad samt säl-

lare redet sät. Djup frägdning är väl oundgänglig att någorlunda hjälpa denna jord ifrån watten, men ingalunda tillräcklig att förändra de omtalte des egen-skaper, hvar till fördas en tillräcklig inblandning af annan jord-art, som i senare syftet skall omtalas.

Kalk- eller Krit-jord är sällsynt här i Nifket, men finnes dock somligstades. Hon har namn af Bleke eller Krit-lera, då hon består af gräfre eller hårdare partiklar, föga mjölige eller widlådande; men fallas Krit-jord, åfven Swit-jord, då hon är torr och lös samt mjölig. Desse jord-arter insupa något vattnen, men släppa det snart ifrån sig. De fråsa med alla syror, hvilket är deras samsyddiga skilljemärke; dock den ena mer, den andra mindre, alltsom de äro mer eller mindre blandade med Sand eller Mylla; i förra händelsen, fallas hon Sand-blandad Kalk-jord, som knappt bär något Gräs, än mindre någon Såd; i senare händelsen heter hon Kalk-mylla, till hvilken och Skal- eller Snåck-mylla kan räknas. Desse jordarter bryta och förtaga all städlig syra i Åker-jorden, dä-

de med en sådan syrlig jord blandas. De åga och den egenskälen, att upplösa och insupa fetma, samt densamma sederner med watten förena; men just deraf utinagra de och snart feta ålarar, i fall de brukas mycket. Alt Kalk-jord har en torrkande och brännande egenskap, och deraf fallas hon och af en del Åkerbrukare, Brånn=jord. Alt denna jord=art, blandad med lera och sand, något hårdnar i torrfan, är bekant af Murbruk. Af sig sself är hon ganska ofruktsam, ehuru littebrukad, och i sitt naturliga tillstånd stickligare till jordblandning än till Åker, men kan hjälpas till mer fruktsam åkerjord.

Mårgel, som och fallas jord-mårg, är en blandning af Kalk-jord och Lera, i åtskillig proportion. Den fräser alltid med syror, dock mer eller mindre, allt efter som den innehåller mer eller mindre Kalk-jord. Vanligen räknas af denna jord=art fyra hufvudsorter, hvilka åga sina särskilda egenskaper.

I) Ler-mårgel fallas den, i hvilken leran är rådande till två tredjedelar eller mer, hvaraf hon och
lång-

långsamt eller litet fräser med syror. Då denne ligger närmare ytan någorstädés, innehåller hon tillika någon Mylla. Ler-mårgeln uppblödt af watten kännes hal och len som Lera, sicut låter arbeta sig, men sondersuålas snart och fortare än renar Leran, så väl i watten som i luften; hårdnar och intet så starkt som lera. Den finnes flerestädés, icke upp i dagen, utan till en alns mer eller mindre djup under myllan och leran, i särskilda hwarz, hvaravt hon med sin ifrån Leran särskilda färg straxt röjer sig. Des läge är mest i slutningen eller vid rotén af backar, hvaravt jag den alltid funnit, men hon giswes och på nägrännsande plätter utbredd.

2) Krit- eller Kalk-mårgel innehåller mer Kalk eller Krit-jord än Lera, kan och dersöre somligstädés nyttjas som Krita eller Kalk. Låter intet arbeta sig, fryser starkt och häftigt med syror, och är närmaste slägtingen med Kalk-jorden, hwarzöre och hon med denne jord=art ofta förblandas, men skiljs i anseende till Ler-blandningen. Hon hårdnar väl mycket i torr-ka,

ta, men blötnar och snart och är lättbrukad. Den är här i Norden nog sällsynt, knappt på andra ställen, än där bleke finnes. Behöfwer mycken förbättring om den skall bringas till fruktbarhet.

3) Sand-mårgel består af Sandblandad Lera med Skal, är sträf och något hård. Då hon tages i munnen, fannes sanden grant; kan och skönjas med blotta ögonen. Hon uppmjukas något af vattnet, men låter intet arbeta sig. Sönderfinallas lätt i Luf-ten. Har sitt läge i sandhvarfwen eller bredvid sand i Skåne.

4) Skal-mårgel består af Snäck- och Mussel-skal, mer eller mindre förmulltnade och i Lera inblandade. Den fräser starkt med syror. Finnes somlig-stådes vid Sjö- och Havs-fanterna. Är en lättbrukad och bördig jord, då hon är med lera underbåddad, och rätt handteras, samt uppblandas; men på Sand-botten duger hon intet. Widare beskrifning om Mårgel finnes i R. Wet Academiens sbrut åberopade Economiska Handlingar, Tom. II.

(Fortsättning nästa år.)

Posten